

Iniúchtaí eolaíochta na bunscoile

<https://rsc.li/3yE9lx0>

Múchtóir tine



Múchtóir tine

Déanfaimid an méid seo a leanas:

Iniúchadh ar an gcaoi ar féidir an gás dé-ocsaíd charbóin a úsáid chun lasracha a mhúchadh.



Cuspóirí foghlama

Tuiscint

- Táim in ann cur síos a dhéanamh ar an difríocht idir imoibriú in-aisiompaithe agus imoibriú do-aisiompaithe.
- Tá a fhios agam go dtáirgeann imoibrithe ceimiceacha ábhair nua.
- Tuigim nuair a mheasctar fínéagar agus décharbónáit sóidiam go bhfuil gás ar a dtugtar dé-ocsaíd charbóin ar cheann de na rudaí a dhéantar.
- Tá a fhios agam go bhfuil roinnt gás níos troime ná a chéile.

Scileanna taighde

- Tuigim a bhfuil i gceist le ‘athróga’.



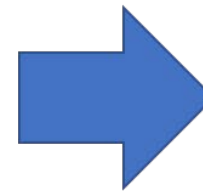
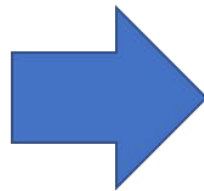
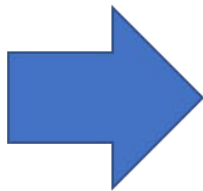
Foclóir áisiúil

- **Athrú in-aisiompaithe:** athrú nuair nach gcruthaítear aon ábhar nua agus inar féidir an bunábhar a athshlánú.
An féidir libh smaoineamh ar shamplaí díobh sin?
- **Athrú do-aisiompaithe:** athrú ceimiceach nuair a chruthaítear ábhair nua.
An féidir libh smaoineamh ar shamplaí díobh sin?
- **Gás:** staid ábhair ina mbíonn an-fhuinneamh ag cáithníní agus spásanna móra eatarthu. Glacfaidh gás cruth pé gabhdán ina bhfuil sé agus sreabhfaidh sé.
- **Athróg:** rud éigin a mbreathnaítear air nó a thomhaistear i dturgnamh eolaíochta.
An féidir libh smaoineamh ar shamplaí díobh sin?



Modh

1. Líonaigí an babhla le taechoinnle agus lasaigí iad (nó iarraigí ar an múinteoir iad a lasadh).
2. Cuirigí décharbónáit sóidiam agus fínéagar i gchrúiscín. Imoibreoidh siad, agus cruthófar bolgáin de dhé-ocsaíd charbóin.
3. Fanfaidh an dé-ocsaíd charbóin ina luí sa chrúiscín, díreach os cionn an mheascáin. Doirtigí an gás dé-ocsaíd charbóin os cionn na gcoinnle go cúramach chun na lasracha a mhúchadh. Bígí cinnte é a dhéanamh go mall, nó doirtfidh an meascán amach freisin.



Céard a d'fhoghlaim sibh?

- Cén chaoi a bhfuil a fhios agaibh gur imoibriú do-aisiompaithe é seo?
- Cén chaoi a bhfuil a fhios agaibh gur táirgeadh gás?
- Dá ndéanfadh sibh an turgnamh arís, cé na hathróa a d'fhéadfaí a athrú agus a iniúchadh? Mar shampla, an bhféadfadh an méid fínéagair a úsáidtear dul i bhfeidhm ar an méid gáis a tháirgtear?



- Cén chaoi a n-oibríonn fíormhúchtóirí tine? An bhfuil múchtóir dé-ocsaíde carbóin sa seomra ranga?
- An féidir libh smaoineamh ar aon imoibrithe ceimiceacha eile a tháirgeann dé-ocsaíd charbóin?



Meastóireacht

Céard a cheapann sibh faoinár **guspóirí foghlama** inniu?

- Táim in ann cur síos a dhéanamh ar an difríocht idir imoibriú in-aisiompaithe agus imoibriú do-aisiompaithe.
- Tá a fhios agam go dtáirgeann imoibrithe ceimiceacha ábhair nua.
- Tuigim nuair a mheasctar fínéagar agus décharbónáit sóidiam go bhfuil gás ar a dtugtar dé-ocsaíd charbóin ar cheann de na rudaí a dhéantar.
- Tá a fhios agam go bhfuil roinnt gás níos troime ná a chéile.

An féidir libh an difríocht idir athrú in-aisiompaithe agus athrú do-aisiompaithe a mhíniú, agus samplaí a thabhairt?

Má tá sibh muiníneach gur féidir, sínigí cúig mhéar in airde, nó sínigí méar amháin más fearr libh an ceacht a phlé arís.





Buíochas

Sleamhnáin 2 agus 5: íomhánna © Royal Society of Chemistry

Sleamhnán 6: íomhá © Daniel Heighton/Shutterstock

Sleamhnán 7: íomhá © Sichonl/Shutterstock